

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 16.01.2007
COM(2007)5 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

**PAR MĒRĶIEM, KAS NOTEIKTI 7. PANTA 2. PUNKTA b) APAKŠPUNKTĀ
DIREKTĪVĀ 2000/53/EK PAR NOLIETOTIEM TRANSPORTLĪDZEKĻIEM**

{SEC(2007)14}
{SEC(2007)15}

1. IEVADS

Direktīvā 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (NTL direktīva) attiecībā uz nolietoto transportlīdzekļu otrreizēju izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju noteikti šādi mērķi:

- līdz 2006. gada 1. janvārim otrreizēja izmantošana un reģenerācija – 85%, bet otrreizēja izmantošana un pārstrāde – 80% no vidējās masas („2006. gada mērķi”),
- līdz 2015. gada 1. janvārim otrreizēja izmantošana un reģenerācija – 95%, bet otrreizēja izmantošana un pārstrāde – 85% no vidējās masas („2015. gada mērķi”).

Direktīvā noteikts, ka Eiropas Parlamentam un Padomei jāpārvērtē 2015. gadam noteiktie mērķi, pamatojoties uz Komisijas ziņojumu. Savā ziņojumā Komisija ņem vērā transportlīdzekļos izmantoto materiālu attīstību, kā arī citus ar transportlīdzekļiem saistītus vides aizsardzības aspektus.

Šo ziņojumu Komisija sagatavojusi saskaņā ar iepriekš minēto pilnvarojumu. Šā ziņojuma sagatavošanai būtisks elements bija izvirzīto mērķu un alternatīvu risinājumu vides, ekonomiskās un sociālās ietekmes novērtējums. Ziņojuma pielikumā pievienots ietekmes novērtējuma pārskata kopsavilkums, kurā īsumā raksturota direktīvā noteikto mērķu iespējamo izmaiņu ietekme.

2. NOVĒRTĒŠANAS PROCEDŪRA

Ietekmes novērtēšanai veica pieejamās informācijas analīzi no pētījuma par NTL direktīvas izmaksām un ieguvumiem, ko pēc Komisijas pasūtījuma veicis ārējs konsultants, notika formāla un neformāla apspriešana ar interesentiem darba grupā, kurā tika iesaistītas daudzas ieinteresētās personas, notika arī pētījuma galīgā ziņojuma apspriešana elektroniskā veidā, sanāksmes ar dalībvalstu ekspertiem un dažādu variantu ekonomiskās ietekmes un ietekmes uz vidi scenāriju izstrādāšana.

Novērtēšanu apgrūtināja apstākļi, ka NTL direktīvas ieviešana dalībvalstīs ir tikai sākumposmā, un ir ierobežota informācija par dalībvalstīs patlaban sasniegto pārstrādes un reģenerācijas līmeni. Pirmie ziņojumi par mērķiem dalībvalstīm jāsniiedz 2008. gadā, un tajos tiks sniegta informācija par 2006. gadu.

Tomēr Komisijai pieejamā informācija ir pietiekama pašreizējās situācijas un turpmāko perspektīvu pienācīgai novērtēšanai attiecībā uz nolietoto transportlīdzekļu reģenerāciju un pārstrādi, kā arī secinājumu izdarīšanai par to, vai nav jāizdara NTL direktīvā noteikto 2015. gada mērķu grozījumi¹.

---

¹ Pakāpeniski palielinās to transportlīdzekļu vidējā masa, uz kuriem attiecas NTL direktīva, turklāt esošie dati par NTL faktisko masu ir atšķirīgi. Šajā ziņojumā izmantotā viena NTL vidējā masa 2015. gadā pieņemta 1025 kg. Tomēr visiem automobiļu būvētājiem noteiktā vidējā svērtā vērtība liecina, ka NTL masa pakāpeniski paaugstinās un 2019. gadā tā būs aptuveni 1280 kg. Ja aprēķiniem izmantotu lielāku masu, ietekmes attīstības tendences varētu būt tādas pašas, tikai pati ietekme varētu būt lielāka. Atšķirības, kas izriet no dažādiem pieņēmumiem attiecībā uz masu, sīki aprakstītas ietekmes novērtējumā un tā pielikumos.

3. NOVĒRTĒŠANAS REZULTĀTI

Novērtēšanas rezultāti liecina, ka NTL direktīvā noteiktie mērķi rada būtiskas vides un ekonomiskās priekšrocības, un šo mērķu atcelšana vai samazināšana var samazināt arī šīs priekšrocības. Radītās priekšrocības ir cieši saistītas ar ekoinovācijām, bez kurām patlaban esošā tehnoloģija ekonomiski un ekoloģiski dod ne pārāk lielu labumu, savukārt ekoinovācijas to būtiski paaugstina.

Šīs priekšrocības saistītas ar to, ka palielinās materiālu daļa (galvenokārt dažas plastmasas), kas tiek pārstrādāta un reģenerēta, un samazinās tā nolietoto transportlīdzekļu masas daļa, kas jānoglabā atkritumu poligonos.

Mērķu ietekme uz vidi

Visos mērķu variantos metāli kā vērtīga izejviela tiks pārstrādāta visvairāk. Tomēr, paaugstinot pārstrādes mērķus, būtu iespējams palielināt arī to metālu pārstrādi, kas patlaban nonāk atkritumu poligonos tikai tāpēc, ka sagriešanas atlikumi netiek pienācīgi šķiroti.

Plastmasu pārstrādei un reģenerācijai no griešanas atlikumiem būs jāatbilst patlaban spēkā esošajiem 2015. gada mērķiem. No griešanas atlikumiem iegūto plastmasu pārstrādes un reģenerācijas vides raksturlielumi ir arī galvenais faktors, kas nosaka pārstrādes un reģenerācijas mērķu ietekmi uz vidi.

Pamatojoties uz scenāriju, saskaņā ar kuru esošie mērķi, kas noteikti 2015. gadam, veicina tehnoloģiju attīstību un dod iespējas no griešanas atlikumiem iegūt vairāk plastmasu², mērķi, kas noteikti 2015. gadam, var nodrošināt vairākus ieguvumus vides aspektā, tostarp 280 000 t līdz 980 000 t CO₂ ekvivalentu ietaupījumu gadā, fotoķīmiskās oksidēšanās, atmosfēras gaisa paskābināšanās, kā arī ūdeņu piesārņojuma un eitrofikācijas samazināšanos un radušos atkritumu daudzuma samazināšanos. Faktiskie vides ieguvumi tomēr ir atkarīgi no tehnoloģiju attīstības, ko šie mērķi veicina.

Kopumā ietekme uz vidi visos zemāka līmeņa mērķu variantos bija sliktāka nekā pašreizējiem 2015. gada mērķiem. NTL direktīva ir veicinājusi tehnoloģiju attīstību ar NTL utilizāciju saistītajā jomā, tomēr jaunie paņēmieni Eiropas pārstrādes tehnoloģiju tirgū vēl nav izplatījušies. Utilizācijas tehnoloģiju izstrādes turpināšana, lai pārstrādātu dažu veidu plastmasas, varētu dot būtiskas vides priekšrocības, ko rada šo plastmasu pārstrāde. Joprojām ir nepieciešams atbalsts tehnoloģiju attīstības veicināšanai, lai pārvarētu tirgus trūkumus, tāpēc juridisko līdzekļu maiņa vai NTL direktīvā noteikto mērķu pazemināšana šo attīstību var palēnināt vai pat apturēt, apdraudot arī plānošanu.

Mērķu ekonomiskā ietekme

Dažādu mērķu iespējamā ekonomiskā ietekme ir atkarīga no tehnoloģiju attīstības līmeņa 2015. gadā. Ar pašreizējiem mērķiem pēc labvēlīgākā attīstības scenārija neto pievienotā vērtība no viena NTL utilizācijas varētu būt no 120 līdz 90 euro, un NTL utilizācijas procesa kopējā maksimālā vērtība 2015. gadam aprēķinātajam radušos NTL skaitam ir apmēram

---

² Ietekmes novērtēšanai izmantots polipropilēns (piemēram, PP/EPDM materiāls buferiem), jo visticamāk, ka šā polimēra pārstrādes apjoms būs vislielākais, un tā ietekme uz vidi visumā labi reprezentē lielākās daļas pārējo polimēru ietekmi.

1,6 mljrd. euro gadā. Ja tehnoloģiju attīstība nenotiek, ekonomiskais ieguvums uz vienu NTL vienību ir 55 līdz 80 euro.

NTL utilizācijas ekonomiskais izdevīgums samazinās līdz ne vairāk kā 1,1 mljrd. euro gadā, ja par 5% pazemina 85% līmenī noteikto pārstrādes mērķi.

Reģenerācijas mērķa pazemināšanai zemāk par patlaban noteikto 95% līmeni būs ekonomiska ietekme tikai tad, ja 2015. gadā atkritumu noglabāšanas cena atkritumu poligonā būs zemāka par 80 vai 100 euro par vienu tonnu. Visos citos gadījumos reģenerācijas mērķa samazināšanai nevarētu būt ietekmes uz utilizācijas izmaksām.

Kopumā NTL utilizācijai līmenī, kas ir zem 85% pārstrādes un 95% reģenerācijas mērķa, ir būtiskas ekonomiskas priekšrocības salīdzinājumā ar zemākiem mērķiem. Turklāt augstākā līmenī noteikti mērķi var veicināt jau esošu un jaunu utilizācijas tehnoloģiju attīstību un komercializāciju, kas, veicinot plastmasas atkritumu lielākas daļas pārstrādi, varētu nodrošināt augstāku resursu izmantošanas efektivitāti, kā arī kvalitatīvu materiālu ražošanu no otrreizējām izejvielām par zemākām cenām nekā jauniem materiāliem. Tas samazinās ES tautsaimniecības izmaksas, kas saistītas ar energonesēju izmaksām (ar plastmasām aizstāj kurināmo vai elektroenerģijas ģenerēšanu) un plastmasu pārstrādes izejvielu izmaksām. Arī tad, ja turpmāk tehnoloģijas īpaši neattīstītos, arī labākās no jau esošajām tehnoloģijām nodrošina lielāku izdevīgumu nekā pašreizējā prakse.

Citas jau sākotnēji atmestās iespējas

Daži interesenti ierosinājuši tādus variantus kā pārstrādes mērķa atcelšanu vai mērķu nomaiņu ar pilnīgu vai daļēju atkritumu noglabāšanas aizliegumu atkritumu poligonos.

Šie varianti netika plašāk izvērtēti, jo direktīvā patlaban noteikto 2015. gada mērķu novērtējums pietiekami skaidri rādīja, ka mērķu atcelšana vai atkritumu poligonu izmantošanas aizlieguma noteikšana varētu ievērojami samazināt ekonomiskos un vides ieguvumus, jo īpaši tāpēc, ka tādējādi tiek zaudēti ar pārstrādi saistītie ekonomiskie un vides ieguvumi. Turklāt šādu variantu pieņemšana varētu pārsniegt direktīvā noteikto uzdevumu, kas varētu novest pie tās pilnīgas pārskatīšanas. Šāds process varētu apdraudēt pašreizējos inovatīva rakstura sasniegumus atkritumu apsaimniekošanas jomā.

4. GALVENAIS JAUTĀJUMS

Galvenais dzinējspēks, lai palielinātos ar nolietoto transportlīdzekļu pārstrādes un reģenerācijas palielināšanu saistītie ekonomiskie un vides ieguvumi, ir ekoinovācija.

Ir liecības, ka NTL direktīva ir veicinājusi NTL utilizācijas tehnoloģiju attīstību; tomēr jaunie atkritumu pārstrādes paņēmieni Eiropas pārstrādes tirgū vēl nav pietiekami komercializēti. Modernu tehnoloģiju attīstībai nepieciešamās inovācijas griešanas atlikumu pārstrādes jomā kavē vairākas tirgus neveiksmes, no kurām dažas ir kopīgas visām inovācijām rūpniecības jomā, daļa attiecas uz ekoinovācijām, bet daļa – uz sagriešanas procesā un no otrreizējām izejvielām iegūto plastmasu tirgiem, un neskaidrības par NTL turpmākajiem mērķiem tās vēl palielina.

Saglabājot mērķus, kas 2015. gadam direktīvā ir noteikti patlaban, varētu palīdzēt labot daļu no šīm tirgus neveiksmēm, kā arī panākt visai ievērojamus ekonomiskus un vides ieguvumus. Mērķu līmenis nosaka tehnoloģiju attīstības tempus NTL utilizācijas sektorā. Tā kā pārstrādes

mērķis 85% līmenī varētu radīt noteiktu tirgu modernām pēcsagriešanas un polimēru materiālu pārstrādes tehnoloģijām, tas varētu būtiski palielināt pētniecības un attīstības investīcijas jaunās tehnoloģijās. Lai sasniegtu 2015. gadam izvirzītos mērķus, vēl ir septiņi gadi komercializācijai un papildu pētniecībai un attīstībai un vēl divi gadi komerciālu tehnoloģiju ieviešanai. Investīcijas pētniecībā un attīstībā var nodrošināt tālāku esošo tehnoloģiju komerciālu attīstīšanu vai jaunu utilizācijas tehnoloģiju izstrādāšanu. Arī tad, ja tehnoloģiju attīstība nenotiek, 85% pārstrādes un 95% reģenerācijas mērķis varētu paātrināt efektīvāko esošo tehnoloģiju izplatību.

Pētniecības un attīstības veicināšana atkritumu pārstrādes jomā var padarīt ES par pasaules tehnoloģiju tirgus līderi ar lielām potenciālām iespējām, nostiprinot tās kā tehnoloģiju eksportētājas pozīcijas. Visā pasaulē palielinās NTL atkritumu resursi, un daudzās valstīs izstrādā NTL pārstrādes politiku. Turklāt šīs pašas tehnoloģijas var izmantot citu atkritumu, piemēram, nolietotas elektronikas pārstrādei. Tehnoloģijām, pēc kurām no šādiem atkritumiem iegūst lētāku produkciju, ar kuru var aizstāt jaunus materiālus, ir plašas izplatības iespējas.

5. SECINĀJUMI

Mērķi, kas 2015. gadam noteikti NTL direktīvā, var radīt būtiskas vides un ekonomiskās priekšrocības. Šo mērķu atcelšana vai to līmeņa pazemināšana šo abu veidu priekšrocības varētu samazināt.

Lai gan aprēķiniem, mēģinot ieskatīties 9 gadus uz priekšu nākotnē, ir zināma daļa nenoteiktības, Komisija izdara secinājumu, ka 85% otreizējas izmantošanas/pārstrādes un 95% otreizējas izmantošanas/reģenerācijas mērķis 2015. gadam ir optimāls gan no vides, gan ekonomisko raksturlielumu viedokļa.

Šiem mērķiem jābūt nemainīgiem, lai garantētu drošību investīcijām ekonomiski izdevīgākās atkritumu pārstrādes tehnoloģijās. Tāpēc Komisija neierosinās šos mērķus pārskatīt.

Tomēr jāņem vērā galvenais konstatētais fakts, ka radītais vides un ekonomiskais izdevīgums ir cieši saistīts ar ekoinovāciju attīstības tempu. Svarīgi atzīmēt, ka neskaidrības kļiedēšana par direktīvā 2015. gadam noteikto mērķu saglabāšanu pati par sevi vien samazinās konstatēto tirgus nepilnību nozīmi un šķēršļus ekoinovācijām. Lai atbalstītu ekoinovācijas šajā jomā un veicinātu modernu tehnoloģiju izplatību un izmantošanu, Komisija:

- no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda līdzfinansēs pētniecības iniciatīvas, kā arī integratīvus pētījumus saskaņā ar nākamo 7. pētniecības pamatprogrammu;
- saskaņā ar Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu izstrādās projektus un iniciatīvas;
- aktīvi popularizēs inovatīvas sagriešanas tehnoloģijas un plastmasu pārstrādi.

Komisija 2009. gadā sagatavos ziņojumu par NTL direktīvas īstenošanu dalībvalstīs. Šajā ziņojumā *inter alia* novērtēs nepieciešamību pievērsties jautājumam par direktīvas nesaskaņotu īstenošanu. Tajā jo īpaši novērtēs īstenošanas izmaksas un preču kustību starp dalībvalstīm un novērtēs, vai uz dažiem direktīvas noteikumiem nav jāattiecinā Līguma 95. pants. Ziņojumā novērtēs arī progresu ekoinovāciju jomā, ņemot vērā saistītās norises, piemēram, pamatdirektīvas par atkritumiem pašreizējās pārskatīšanas rezultātus un *CARS 21* projekta rezultātus.